

Het verhaal van Socorro

De namen van Spaanse stadjes en dorpen langs de 'Vía de la Plata' klinken vaak heel mooi. Neem nu maar Baños de Montemayor en een stukje verder Fuenterroble de Salvatierra. En wat dacht je van het kleine dorpje dat daar net tussenin ligt, schilderachtig gelegen met uitzicht op besneeuwde bergtoppen, Valverde de Valdelecasa? Maar als Theo Smeulders en ik terugdenken aan Valverde, dan is het niet omwille van de mooie naam of de prachtige ligging. Dan is het omwille van heel bijzondere belevenissen die ons daar te beurt vielen en waarvan wij beiden ook nu nog, eerlijk moeten bekennen dat ze ontroerend, verheugend, hartverheffend en geestverruimend waren. En dat we heel dankbaar waren dat we zo iets mochten meemaken. Een belevenis zoals er maar één voorkomt op een wekenlange wandelroute, maar die op haar eentje de hele tocht of bedevaart meer dan de moeite waard maakt, een aureool verleent, zin en betekenis en een menselijke dimensie geeft. Die belevenis op zaterdag 25 april 1998 kunnen Theo en ik samenvatten in één enkel woord, in één enkele Spaanse meisjesnaam: Socorro. Maar verwacht nu geen buitenissig of pikant verhaal. Ik besef maar al te goed hoe moeilijk het is om de lezer ook maar bij benadering te laten aanvoelen wat wij die dag beleefd hebben en wat er toen en nog lang nadien in ons is omgegaan. Je moet er eigenlijk bij zijn geweest, je moet het zelf ervaren hebben, net op die dag en in die precieze omstandigheden.

Laat me eerst even de lezer qua plaats en tijd op het juiste spoor brengen. Het was zaterdag 25 april 1998. Theo Smeulders en ik hadden net onze zesde wandeldag achter de rug op onze tweede Vía de La Plata-tocht, ditmaal van Plasencia tot Astorga. Die dag waren we gestapt van Baños de Montemayor tot Valverde. Het was een prachtige tocht geweest doorheen mooie landschappen met fraaie uitzichten op besneeuwde bergtoppen.

Maar volgens Theo's routebeschrijving was het in Valverde niet helemaal zeker of we wel logies zouden vinden. Een hostel was er alleszins niet. Er was wel iets te proberen bij het *ayuntamiento* (gemeentehuis) of de *alcalde* (burgemeester). Halfweg de namiddag kwamen we in het dorpje aan. Het was warm en we waren moe. Op straat was er niemand te zien. Ik zocht met mijn rug tegen een stenen poort een beetje schaduw op en begon mijn pijnlijke voeten en blaren te verzorgen terwijl Theo aan de overkant van de straat zijn rugzak had neergeploft en na zijn bezweet voorhoofd afgewist

te hebben, op zoek ging naar de gemeentelijke autoriteiten, de gemeentelokalen, een mogelijk logies en een mogelijk avondmaal, ons *menu del día*.

Theo was nog maar net weg of er kwam een meisje voorbij, een jonge vrouw eigenlijk, een mooie jonge vrouw met een weelderige haardos, een blauwe blouse en een donkerblauwe rok die eindigde, twee vingers boven de knie. Ze had een goed figuur en een aardig snoetje. Ze leek me eigenlijk niet representatief voor dit haast uitgestorven achterlijk dorpje waar bijna uitsluitend nog oude mensen woonden. En het merkwaardigste: toen ze me voorbijging, keek ze me heel nieuwsgierig aan, vriendelijk lachend, met open blik en zonder enige schroom of terughoudendheid. Ze groette me en lachte en knikte. Ik groette terug en keek haar achterna als een fata morgana.

Ondertussen was Theo dus op zoek naar logies. Op een of andere manier zijn we altijd aan logies geraakt ook al was het maar op een stenen vloer met een dak erboven. Maar nooit is dit gebeurd op een zo wonderlijke manier als in Valverde.

Toen Theo een tiental minuten later terugkwam, vertelde hij dat we inderdaad in een lokaaltje achter de bar-restaurante van het *ayuntamiento* op de vloer mochten slapen en dat we in dezelfde bar rond halfnegen een *menu del día* konden krijgen. Maar Theo was nog niet uitgesproken of die jonge vrouw kwam weer de dorpsstraat afgewandeld. En deze vrouw sprak ons aan, heel vriendelijk en zelfzeker: waar we vandaan kwamen? Of we pelgrinos waren op de Via de la plata? Of we in Valverde gingen overnachten? Of we reeds logies gevonden hadden?

'Ja,' zei Theo, 'bij het *ayuntamiento*'. 'Heel goed,' zei ze, 'maar als jullie willen, kunnen jullie ook met mij meegaan. Ik bezit midden in het dorp een leegstaand huisje, heel oud en primitief maar toch minstens zo goed als bij het *ayuntamiento*. Jullie mogen daar graag logeren. Als het jullie interesseert, kom dan maar mee.' En dus gooiden we onze rugzak weer over onze schouders en liepen achter deze mooie jonge vrouw aan, al waren we toch wel in het ongewisse waar dit ons naartoe zou leiden. En misschien was het juist deze zenuwachtige ongewisheid die een van ons beiden achter haar rug deed mompelen: 'lekker ding, je lijkt me wel een pelgrimszonde waard ...'. Achteraf zouden we ons natuurlijk schamen over deze kwa-jongensachtige, gedachteloze 'macho'-stompzinnigheid. En zo kwamen we amper honderd meter verder aan het leegstaand huisje dat ze geërfd had van haar overleden oom. Eigenlijk was het niet meer dan een ruïne, een oud boerenhutje dat al jarenlang onbewoond was, vol stof en spinnenwebben, wat primitieve oude meubeljes

zoals een tafeltje en een driepikkel, een oud ijzeren bed met twee bestofte, beschimmelde matrassen, wat oud keukengerief en tuingerief, een oude stenen bakoven, een bezem en een vuilblik. Wonder boven wonder hing er ook nog wat elektrische bedrading bloot en onbeschermd tegen de muur en daar zat blijkbaar nog stroom in, want dat ene lampje in wat waarschijnlijk de woonkamer was geweest, kon nog aan het gloeien worden gebracht.

Maar ik vergeet nog het meest opvallende. Toen we binnenkwamen werd ons reukorgaan nogal flagrant getroffen door een eerder onfrisse rookgeur. En inderdaad, daar hingen aan een touw voor het gesloten venster, een aantal gerookte chorizos te drogen. De jonge dame had zich ondertussen voorgesteld. Ze heette Socorro. Zonder enige gêne gaf ze er zelf de uitleg bij dat wel meer Spaanse meisjesnamen afgeleid zijn van christelijke deugden of vrome symbolen, kijk maar naar Mercedes en Pilar en zoveel andere. En zij was dus een Socorro. Socorro betekent hulp, bijstand, net hetzelfde als het Franse secours of assistance, of als het Spaanse ayuda.

En hoewel Socorro me niet als een romantisch-suggestieve meisjesnaam in de oren klonk, toch kon er op dat ogenblik niets meer toepasselijk zijn. Zij heette Socorro en zij was Socorro. Zij was honderd procent echt en waarachtig. En zij had geen lingeerachtige meisjesnaam nodig om tenminste in naam aantrekkelijk te lijken, want zij was mooi en aantrekkelijk.

De hierboven genoemde chorizos zou ze mee naar huis nemen want die rookgeur was toch niet bepaald geschikt voor onze slaapkamer. Niet dat ze bang was dat wij ervan zouden eten want ze gaf ons ieder een flinke chorizo mee als reisproviant. Die zag er wel niet heel appetijtelijk uit, zodat we er pas dagen nadien met voorzichtige tanden van geproefd hebben. En toen bleek Socorro's zelfgemaakte chorizo zo lekker dat we weer een reden te meer hadden om te dwepen met onze droomhospita waarvan ook nog dagen nadien ons hart zo vol was dat de mond er niet van stilstond.

Wat nu ons primitief boerenhutje betreft dat ons als nachtverblijf gratis werd aangeboden, er waren natuurlijk wel een paar logistische probleempjes.

Alle stof en zand, alle afval overal op de vloer verspreid, zouden we natuurlijk zelf moeten opruimen om teminste twee slaaphoekjes en een eethoekje bewoonbaar te maken. Dat hebben we dan ook graag gedaan. Het ontbreken van drinkwater was wel een reëel probleem. Er stond buiten wel een ton met regenwater waaruit we met een kom konden scheppen wat we nodig hadden om ons te wassen. Maar drinkwa-

ter was er niet, geen waterleiding, geen functionerende pomp.

En het was alweer Socorro die ons hierop attent maakte en zij zou het probleem ook oplossen, zij ging ons drinkwater brengen. En inderdaad, twintig minuten nadien kwam zij eraan gestapt met een grote stenen kruik vol fris, helder drinkwater. Toen we haar zagen komen, leek ze in onze ogen helemaal op de bijbelse maagd die met de waterkruik op haar schouder van de waterput kwam.

Het was tegelijkertijd symbolisch en echt, atavistisch en ontroerend. Wie en wat Socorro eigenlijk was, wat zij voor het dorp betekende en wat het dorp voor haar betekende, werd ons slechts geleidelijk duidelijk. Enerzijds door dingen die ze zelf vertelde, anderzijds door dingen die diezelfde dag nog gebeurden of door anderen verteld werden en die duidelijk maakten dat het dorp haar op possessief-jaloerse manier in bescherming zou nemen tegen vreemde vogels zoals wij, mocht dat nodig blijken.

Natuurlijk bestaat het beeld dat Theo en ik ons achteraf van Socorro vormden ook voor een gedeelte uit invulende, extrapolerende fantasie. Socorro was in ieder geval een aantrekkelijke jonge vrouw. Haar leeftijd durf ik niet te schatten. Je hebt dat soms, vooral met gezonde, verzorgde jonge vrouwen. Je schat ze drieëntwintig en dan zijn ze dertig. Ergens in die moeilijk te bepalen categorie zat Socorro.

Ze was geboren in Valverde de Valdelacasa, maar nu woonde ze in Salamaca, samen met haar vriend, haar levensgezel. Blijkbaar dus niet gehuwd, wel samenwonend. In Valverde bezat ze een huis, samen met haar vader die al heel lang weduwnaar was, haar moeder was vroeg gestorven. Als enige dochter had zij altijd het huishouden van haar vader beredderd en dat deed ze eigenlijk nu nog.

De weekends bracht ze – al of niet samen met haar vriend – in Valverde door want ze was gehecht aan haar dorp. Samen met haar vriend had ze een autootje en de afstand van Salamanca tot Valverde was ongeveer 70 kilometer. Haar vriend was van Salamanca afkomstig maar voelde zich blijkbaar in het dorp toch heel goed thuis.

Haar spontane, natuurlijke zekerheid van optreden en haar taalgebruik, zowel mondeling als schriftelijk deden ons veronderstellen dat ze middelbare en waarschijnlijk ook hogere studies gedaan had. Ze moest dus voor haar studies lange tijd buiten het dorp hebben vertoefd want in Valverde was er – dachten wij – zelfs geen lagere school. In één woord: ze was dus al heel lang de bekrompen beslotenheid van het dorp ontgroeid. En toch hield ze van haar dorp, bezat er een huis dat ze

met liefde en smaak had ingericht en waar ze samen met haar vriend weekends en vrije tijd doorbracht, terwijl ze in Salamanca waarschijnlijk een klein appartementje betrokken.

Ze maakte dus deel uit van het dorp, kende er iedereen en speelde er zeker ook een rol in de dorpsgemeenschap. En iedereen hield van haar – met Socorro kon je gewoon niet anders – en iedereen keek naar haar op. Zo van: 'kijk eens, dat is onze Socorro, de dochter van En die heeft gestudeerd en zij heeft het gemaakt daar in die grote wereld buiten het dorp en in de universiteitsstad Salamanca. En toch woont ze hier onder ons en is een van de onzen. Wat zijn we fier op haar!'

Theo en ik vermoedden dat ze in Salamanca een intellectueel beroep uitoefende, mogelijk was ze tewerkgesteld in een van de universiteitsbibliotheken. Ze woonde er met haar vriend in een appartementje en ze hield heel veel van bloemen, misschien kweekte ze die op een balkonnetje.

Hoe weet ik dat van die bloemen? Heel toevallig! In de loop van de namiddag – nadat we ons in dat hutje geïnstalleerd hadden en ons logeerhoekje een beetje hadden opgeruimd – ging ik nog eens de deur uit en wie ontmoet ik in de dorpsstraat? Socorro, met een oude houten kruiwagen met daarop een emmer, een schop en een grote stevige papieren zak.

Ze was op weg naar een stuk weiland, even buiten de dorpskom om er aarde te gaan scheppen, vruchtbare aarde van Valverde, potaarde uit een laaggelegen deel van het weiland waarvan de losse grond door de dierlijke uitwerpselen vruchtbaar was gemaakt. En die zak met aarde gingen ze in hun autootje meenemen naar Salamanca. Want haar bloemen in Salamanca zouden toch tenminste authentieke aarde van het dorp, van Valverde krijgen om in te groeien en te gedijen, geen stadsc compost?

Ik heb dan de kruiwagen uit haar handen genomen en hem naar dat weiland geduwd, tweehonderd meter verder. Ik wou haar ook helpen scheppen maar dat wou ze per se zelf doen. Ik mocht wel de zak openhouden telkens als ze er een emmer aarde inschudde en nadien ook de kruiwagen weer voortduwen tot bij haar autootje.

Ik denk dat ik nooit een karweitje met meer overtuiging heb uitgevoerd dan het voortduwen van die kruiwagen. Vreemd nietwaar? Maar ik vond die bloemen van Salamanca met hun wortels in de aarde van Valverde toch zo'n prachtige symboliek! Of niet?

Toen ik een tijdje later terug in ons hutje kwam, vertelde ik het hele voorval aan Theo, waarbij ik

vermoedde dat hij het wel spijtig zou vinden dat hij dit gemist had. In elk geval 's anderendaags was ikzelf behoorlijk jaloers. Ik was 's avonds nogal vroeg in mijn slaapzak gekropen. Theo was buiten nog een luchtje gaan scheppen, kwam pas drie kwartier later terug en ging dan ook dadelijk slapen. De volgende morgen vertelde hij me droogweg dat hij 's avonds nog met Socorro en enkele bureu op een bank in de dorpsstraat had zitten keuvelen. De snoodaardi!

Maar ja, jaloers of niet, ik heb alweer de chronologie doorbroken en ik moet terugkeren naar die zaterdagmiddag en -avond. Want er zijn nog enkele dingen gebeurd die ik moet vertellen. Ik had jullie een volledig overzicht van onze Socorro-en-Valverde-belevenis beloofd en die zullen jullie krijgen.

Het is namelijk zo dat we die namiddag in ons hutje nog vier keer bezoek gekregen hebben.

De eerste bezoeker was de vriend, de levensgezel van Socorro. Hij zag er een flinke, intelligente jongeman uit. Hij was in werklunje gekleed want hij was in het huis van Socorro aan het verven. In ieder geval sprak hij over haar als mi mujer. (Alsof hij over de situatie vooral geen onduidelijkheid wou laten ontstaan.)

De tweede bezoeker was de *alcalde*, de burgemeester. Deze eenvoudige man met de pet kwam een beetje gegeneerd informeren of wij wel goed gelogeed waren, of we misschien toch niet liever in het lokaaltje van de gemeente hadden overnacht en hij wrong zich in bochten om niet al te wantrouwig te vragen hoe wij toch op zo korte tijd uitgerekend met Socorro kennis hadden gemaakt.

De derde bezoeker was de vader van Socorro. Theo herkende hem dadelijk als de schilderachtige oude boer die hij een uur voordien van het veld had zien komen, gezeten op zijn mulezel en met veel misbaar zijn koe voor zich uitdrijvend.

Al deze bezoekers hadden dus klaarbijkelijk naast de gewone menselijke belangstelling en hartelijkheid (die we helemaal niet in vraag willen stellen) toch nog wel een nevenbedoeling: kijken of Socorro in haar naïeve onschuld geen onderdak geboden had aan onpure elementen, haar onwaardig.

De confrontatie zal dan toch in hun ogen niet al te ongunstig zijn uitvallen, want enkele tijd nadien, tegen een uur of acht 's avonds kregen we voor de vierde keer bezoek. Het was nogmaals de *alcalde*, ditmaal vergezeld van de kok van het bar-restaurant van het *ayuntamiento*. Het tweetal kwam ons vertellen dat de keuken nu geopend was en dat we konden komen eten.

Stel je voor: net alsof wij heel belangrijke buitenlandse gasten waren op officieel bezoek in het dorp, zo werden

wij door de burgemeester en de kok van het restaurant persoonlijk verwittigd dat het eten klaar was en de tafel gedekt. Achteraf echter ben ik gaan vermoeden dat niet zozeer wij belangrijk waren en ook niet eens onze status van 'peregrinos de la Via de la Plata' maar wel vooral onze status van 'gasten van Socorro'. Ik ben meer en meer gaan geloven dat Socorro de lieveling, de oogappel, de goede fee van het dorp en dus heel belangrijk was.

Ik zou nog kunnen vertellen over ons bezoek aan het dorpskerkje waarvan Santiago de patroonheilige was. Socorro was inderdaad de sleutel van het kerkje gaan halen en bezorgde ons een persoonlijke rondleiding.

Ik zou nog iets kunnen vertellen over die lekkere menu *del día* en hoe we nadien op onze terugweg door de dorpsstraat Socorro nogmaals aantroffen, gezeten op een bank samen met enkele bureu, genietend van de warme lenteavond.

Maar mijn verhaal is al veel te lang geworden en ik weet nog steeds niet echt hoe ik het moet beëindigen. Bij het begin ervan besefte ik reeds hoe moeilijk het zou zijn om onze Valverde-belevenis tot de lezer te laten doordringen. Theo en ik zijn alletwee gevoelige mensen, vatbaar voor indrukken van al wat mooi en goed is in natuur en menselijkheid. Maar ongetwijfeld zijn wij ook alletwee nuchtere en rationeel denkende mensen. Wij zijn geen oude gekken of oude schuren die in brand vliegen omwille van een mooi snoetje. En ik stel vast dat zowel voor Theo als voor mij die halve dag te Valdelacasa veruit de mooiste dag was van onze wandeltocht van Plasencia tot Astorga. Een dag waar we met tederheid, blijdschap en verwondering aan terugdenken. Een dag die ons geloof in goedheid en menselijkheid weer een steuntje in de rug gegeven heeft. Een dag die op een wonderlijke manier ook onszelf een beetje beter en menselijker heeft gemaakt. Een dag tenslotte zoals ik er graag een toewens aan alle bedevaarders naar Santiago of waar ook ter wereld. Want zo een dag doet je beseffen dat het belangrijkste zingevende moment van een bedevaart niet noodzakelijk komt bij de aankomst in een overvolle kathedraal, bij orgelmuziek en halsbrekend wieroekvatgezwaai. Nee, soms, heel vaak zelfs, komt dit zingevende moment onverwachts en onderweg, in een heel klein dorpje waar plotseling je ogen opengaan en je een ander mens wordt.

En in deze zin: bedankt Valverde en leef wel Socorro!

Boni Van Beirendonck